

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 876

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 16 april 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Zwerfvuil - Overleg over invoering statiegeldsysteem

Op 31 december 2022 zal Nederland overgaan tot het invoeren van statiegeld op blikjes. Het statiegeldbedrag per blikje zal minimaal 15 cent bedragen. Volgens de Nederlandse staatsecretaris voor Milieu voert men de maatregel in omdat er nog te veel blikjes als zwerfvuil in het milieu belanden. Vanaf 1 juli 2021 komt er al statiegeld op kleine plastic flesjes van minder dan 1 liter. Klanten die een flesje inleveren, zullen ook 15 cent per flesje krijgen. Voor flessen groter dan 1 liter geldt al een statiegeldsysteem in Nederland van 25 cent per fles. Staatssecretaris Van Velthoven geeft aan dat het een grote operatie is, maar dat er ongeveer een jaar tijd nodig is om de nodige voorbereidingen te treffen met producenten, horeca, etc.

In Vlaanderen zijn we zover nog niet, maar de cijfers over zwerfvuil laten uitschijnen dat het niet de goede kant opgaat. Vlamingen mogen dan sorteerkampioenen zijn, als het op zwerfvuil aankomt, hebben we nog een lange weg te gaan. In de commissie benadrukte ik al dat wanneer de doelen niet gehaald worden, we moeten overgaan tot een betalingssysteem en dat we niet te lang mogen wachten met de voorbereiding daarvan.

1. In welke mate is er reeds overleg geweest met Nederland over afstemming voor het statiegeldsysteem? Wat waren de bevindingen en/of welke afspraken werden gemaakt?
2. Hoe werkt het statiegeld-principe precies in Nederland en welk gelijkenissen of verschillen zien we daarin met een eventueel Vlaams statiegeldsysteem? Waarom?
3. In welke mate is er reeds overleg geweest met de federale collega's en de andere gewesten over een statiegeldsysteem? Zitten deze overheden op dezelfde golflengte?
4. In welke mate is er overleg geweest met andere buurlanden: Duitsland, Frankrijk en Luxemburg? Wat waren de bevindingen en/of welke afspraken zijn gemaakt?
5. De minister spreekt ook over de noodzaak van beter handhaven.

Is er een correlatie tussen gemeenten die vandaag nog geen handhavingsbeleid hebben en de netheidsbarometer en/of het aandeel zwerfvuil? Hoe verloopt die correlatie?

- a) Op basis van welke cijfers en/of grafieken kan die correlatie afgeleid worden?
- b) Hoe wordt bepaald of gemeenten een handhavingsbeleid hebben of niet? Wat moet minimaal onderdeel uitmaken van dat handhavingsbeleid?

- c) Welke beslissingen en/of instrumenten heeft de minister en zal ze inzetten om de handhaving effectiever te kunnen maken op het terrein?

ANTWOORD

op vraag nr. 876 van 16 april 2021

van **TINNE ROMBOOTS**

1. De OVAM staat in contact met de Nederlandse autoriteiten om meer te weten te komen over hoe statiegeld in Nederland wordt geïmplementeerd. In juni zijn er nog meer contacten met de Nederlandse autoriteiten over dit onderwerp voorzien. Daarbij polsen we vooral naar de motivatie om statiegeld in te voeren en de reden achter de keuzen om statiegeld op een bepaalde wijze te implementeren.
2. In Nederland bestaat een statiegeldsysteem voor grote plastic flessen (> 1 liter) en voor glazen bierflessen. Die systemen zijn op dit moment niet wettelijk verplicht en dus vrijwillig. Vanaf 1 juli 2021 wordt statiegeld op alle plastic flessen (groot en klein) wettelijk verplicht. Vanaf 31 december 2022 komen daar de drankblikjes bij. Het vrijwillige statiegeldsysteem wordt vanaf 1 juli 2021 omgezet in een verplicht systeem. Kern daarvan is dat producenten – in het verlengde van hun verplichtingen m.b.t. uitgebreide producentenverantwoordelijkheid – verantwoordelijk zijn om op alle flesjes en blikjes die zij op de markt brengen statiegeld te hebben. Tevens zijn producenten verantwoordelijk voor het opzetten van innamepunten. De verplichting die ze krijgen is om 90% van de blikjes en flesjes met statiegeld gescheiden in te nemen. Er is geen innameverplichting voor verkooppunten (klein of groot). Het is dus aan producenten (Coca-Cola, Redbull, Heineken, etc.) om innamepunten met statiegeldmachines te organiseren en daar met de verschillende locaties afspraken over te maken. Dat doen ze met supermarkten, maar ook met treinstations, tankstations, grote cateringbedrijven etc. Dit wordt dus allemaal volledig privaat georganiseerd. In België verwachten we gelijkaardige discussies met producenten, grote en kleine verkooppunten, als tot statiegeld zou worden overgegaan. Het Nederlandse systeem legt een operationele verplichting op aan producenten om statiegeld te organiseren. Deze aanpak biedt een grote vrijheid aan de producenten om het systeem efficiënt te organiseren. De overheid beperkt haar rol tot het formuleren van de te halen doelstelling en de controle of de doelstelling gehaald wordt.
3. De contacten met de andere gewesten en de federale overheid gaan nu vooral over het opzetten van een systeem voor de doorrekening van de zwerfviukkosten. We moeten immers een systeem klaar hebben dat ons toelaat om vanaf 2023 de zwerfviukkosten te verhalen op de producenten, zoals opgelegd door de Europese richtlijn over eenmalige kunststofproducten (SUP-richtlijn). In die gesprekken nemen we ook mee welke plannen de andere gewesten voorzien inzake de invoering van statiegeld.
4. Bij de Duitse autoriteiten is informatie ingewonnen over het functioneren van hun statiegeldsysteem. Dit systeem bestaat daar al sinds 2003. Uit Duitse evaluaties blijkt dat de invoering van statiegeld heeft geleid tot een tijdelijke toename van het aantal herbruikbare verpakkingen. Daarnaast heeft het statiegeldsysteem aantoonbaar de recycling van secundaire grondstoffen verhoogd. De belangrijkste redenen voor het succes zijn enerzijds het hogere inzamelingspercentage. Anderzijds is er een minder intensieve sortering nodig, zodat zeer zuivere en weinig verontreinigde fracties beschikbaar zijn voor verwerking. De invoering van statiegeld heeft daar ook geleid tot een afname van het aantal drankverpakkingen in het zwerfafval. Er zou wel een verschuiving hebben plaatsgevonden van verkoop van drank van kleinhandel naar supermarkten, maar volgens de Duitse autoriteiten is dit te wijten aan andere factoren dan de invoering van statiegeld. In Frankrijk is nog geen statiegeld ingevoerd. Daar

wordt wel overwogen statiegeld in te voeren, maar de beslissing hierover zal pas vallen in 2023. Dit zal gebeuren op basis van de mate waarin lokale besturen op weg zijn de inzameldoelstellingen voor PET-flessen te realiseren die zijn voorzien in de SUP-richtlijn. Met Luxemburg zijn er nog geen contacten geweest.

5. a) Op dit moment zijn er te weinig gegevens beschikbaar om een mogelijke correlatie te kunnen vaststellen. Mooimakers heeft op 1 april 2021 een bevraging gelanceerd bij alle lokale besturen om dit handhavingslandschap in beeld te brengen. Op dit moment is er geen instantie in Vlaanderen die hier een zicht op heeft. De gegevens hiervan worden zo snel als mogelijk verwerkt. Meteen geef ik de kanttekening mee dat het niet is omdat een gemeente een GAS-reglement heeft dat zij ook een goed handhavingsbeleid heeft. Het is belangrijk dat hier mee aan de slag gegaan wordt, hetzij door de politie, hetzij door de GAS-vaststellers of door beiden.
- b) Volgende zaken moeten volgens mij minimaal onderdeel uitmaken van het handhavingsbeleid:
- een duidelijk politiereglement waarin duidelijk omschreven is waarop gehandhaafd kan worden m.b.t. zwerfvuil en sluikstort (zie modelpolitiereglement van de OVAM), GAS- of ander beboetingssysteem,
 - De gemeente beschikt over effectieve instrumenten om het netheidsbeleid te handhaven: zowel op vlak van vaststelling (bijv. inzet camera, gemeenschapswachten, wijkagenten, GAS-vaststellers) als beboeting,
 - een afsprakenkader of structureel platform waar de verschillende handhavingsactoren (lokaal bestuur, lokale politie, afvalintercommunale, ...) het handhavingsbeleid kunnen afstemmen.

In principe zou het handhavingsbeleid kunnen afgetoetst worden aan het aantal opgemaakte vaststellingen en beboetingen. Rekening houdend met het aantal inwoners, grootte van het grondgebied en de lokale problematieken rond openbare netheid. Daarnaast kunnen ook zachtere vormen van handhaving zoals het aanspreken en aanmanen van burgers een belangrijke pijler van het handhavingsbeleid vormen.

- c) Handhaving zal zoveel als mogelijk gefaciliteerd worden, zowel voor lokale besturen als Vlaamse partners, zowel op wetgevend als op uitvoerend vlak. Concreet geeft Mooimakers uitvoering aan het zwerfvuilbeleid. Lokale besturen die een coachingtraject Mooimakers doorlopen worden verplicht om het handhavingsbeleid onder de loep te nemen en te optimaliseren waar mogelijk (opleiding organiseren, procesflow uittekenen, samenwerkingsafspraken maken, ...). Ook in projecten zwerfvuil en sluikstorten zal handhaving een verplichte pijler worden. Daarnaast wordt de opgebouwde kennis en expertise rond handhaving gedeeld via verschillende kanalen en overlegfora. De zachte vorm van handhaving, nl. het aanspreken van de vervuilers, wordt gefaciliteerd door een opleidingsaanbod van Mooimakers.

Daarnaast is er het OVAM-subsidiebesluit waarin onder meer de aankoop van camera's gefaciliteerd wordt om het lokale zwerfvuilbeleid te versterken.